

**«Актуальні питання реалізації змісту модельних навчальних програм
із хімії та біології у закладах загальної середньої освіти
(цикл базового предметного навчання в Новій українській школі)»
(методичні рекомендації)**

Із метою покращення якості освіти у напрямі підготовки учнів до життя в сучасному суспільстві та підвищенні конкурентноспроможності України на міжнародному рівні, із 2018 року було розпочато реформування системи освіти у державі. Поступово відбувався перехід на нові освітні програми у закладах загальної середньої освіти, оновлення навчально-методичного, матеріально-технічного забезпечення та зміна підходів до організації процесу навчання, що обумовлено нормативно-правовим супроводом з боку центральних законодавчих органів влади.

Починаючи із 2024-2025 навчального року впровадження концептуальних засад реформування системи освіти у закладах загальної середньої освіти буде реалізовуватися у 7-х класах, що є початком циклу базового предметного навчання у базовій середній освіті. Відповідно до Типової освітньої програми для 5-9 класів, семикласники розпочнуть вивчення початкових предметів «Хімія» та «Біологія». З огляду на це, учителям хімії та біології закладів освіти Сумської області рекомендуємо:

1. Опрацювати Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 [4], акцентувавши увагу на:

- меті базової середньої освіти та ціннісних орієнтирах;
- переліку та сутності ключових компетентностей, якими має оволодіти учень, здобуваючи базову загальну середню освіту, та компетентнісний потенціал природничої освітньої галузі (додаток 9 до Державного стандарту);
- наскрізних умінь, що мають формуватися в учнів під час набуття ними ключових компетентностей;
- базових знань, за допомогою яких розкривається зміст предметів природничої освітньої галузі (додаток 9 до Державного стандарту);
- вимогах до обов'язкових результатів навчання учнів у природничій освітній галузі (додаток 10 до Державного стандарту).

2. Проаналізувати Типову освітню програму для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235) [3], сфокусувавши увагу на:

- обсязі навчального навантаження з природничої освітньої галузі, зокрема біології та хімії, на циклі базового предметного навчання базової середньої освіти;
- переліку модельних навчальних програм з навчальних предметів, що впроваджуються із сьомих класів, зокрема хімії та біології;
- рекомендованих формах організації освітнього процесу;
- описі інструментарію оцінювання.

3. Переглянути зміст модельних навчальних програм, за якими вивчався інтегрований курс з природничої освітньої галузі на адаптаційному циклі навчання, із метою визначення змісту та об'єму базових знань, а також видів навчальної діяльності, що мають стати підґрунтям для вивчення біології та хімії у сьомому класі.

4. Розглянути зміст модельних навчальних програм з біології та хімії, що мають гриф Міністерства освіти і науки України, і запропоновані авторськими колективами для впровадження педагогам-предметникам [5], зокрема:

з біології:

– модельна навчальна програма «Біологія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Соболев В. І.);

– модельна навчальна програма «Біологія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Балан П. Г., Кулініч О. М., Юрченко Л. П.);

– модельна навчальна програма «Біологія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Самойлов А. М., Тагліна О. В., Утевська О. М.)

з хімії:

– модельна навчальна програма «Хімія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Лашевська Г. А.);

– модельна навчальна програма «Хімія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Григорович О. В.).

Під час обрання модельної навчальної програми з біології та з хімії для 7-9 класів ураховувати:

– принцип наступності щодо змісту інтегрованого курсу, що вивчався на адаптаційному циклі навчання, та програмою навчального предмета, що обирається;

– можливості реалізації запропонованих видів навчальної діяльності, (виконання експериментальної складової навчальної програми, тематики навчальних проєктів, екскурсій, видів інтерактивної взаємодії тощо);

– навчальні вподобання та активність учнів класу (попередньо поспілкувавшись із учителем інтегрованого курсу природничої освітньої галузі, який навчав учнів у 5-6 класах, та класним керівником);

– перспективи побудови процесу вивчення предмета в основу якого закладено методичну ідею та методичну тему над якими працює вчитель (наприклад: використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, технології проблемного навчання, що базується на основі дослідницької й експериментальної діяльності тощо);

– перспективи пропедевтики та профорієнтації з акцентом на навчальні предмети природничої освітньої галузі, зокрема хімії та біології.

5. Проаналізувати зміст підручників для 7 класу з біології та з хімії, яким надано гриф Міністерства освіти і науки України у 2024 році, з огляду на можливості реалізації обраної модельної навчальної програми (інтеграцію змісту предметів природничої освітньої галузі, компетентнісний потенціал навчальних видань тощо). Обрати підручник авторського колективу, який найбільш вдало задовольняє потребу учнів та вчителів. Урахувати можливості використання, за потреби, електронних варіантів підручників інших авторських колективів з навчальних предметів, що розміщуються на сайтах Міністерства освіти і науки України та Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» [2].

6. Розробити, на основі обраних модельних навчальних програм, навчальні програми з біології та з хімії (структура може бути визначена педагогічною радою закладу освіти). Ґрунтуючись на навчальних програмах та обраних підручниках для 7 класу з біології та з хімії, – скласти календарно-тематичні планування, що будуть містити навчальні теми на кожен урок, очікувані результати, види

навчальної діяльності та інші структурні компоненти, які полегшують роботу вчителю (наприклад, електронні посилання на онлайн-ресурси, перелік ключових компетентностей, що формуються на уроці тощо).

Під час складання календарно-тематичного планування передбачити (попередньо спланувати) години для проведення діагностичних робіт для виявлення освітніх втрат в учнів з навчального предмета та години для їх надолуження. Обговорити з адміністрацією закладу освіти можливі варіанти проведення навчальних занять або консультацій по надолуженню освітніх втрат поза межами основного навчального часу (за необхідності).

7. Урахувати, під час вивчення біології та хімії у сьомому класі, необхідність реалізації діяльнісного, компетентнісного, особистісно орієнтованого та інтегрованого підходів.

8. Провести інвентаризацію навчального обладнання кабінетів хімії та біології з метою встановлення можливостей реалізації експериментальної складової навчальної програми. За необхідності, подати потребу адміністрації закладу освіти. У випадку відсутності фінансування на оновлення матеріально-технічної бази навчальних кабінетів, розглянути можливість проведення окремих експериментальних робіт (наприклад, лабораторних та практичних робіт) із використанням віртуальних хімічних та біологічних лабораторій, можливостей технологій доповненої реальності, відеодослідів тощо, але за умови обов'язкового попереднього перегляду вчителем на предмет їх навчального значення та безпечного контенту.

9. Обговорити на засіданнях професійних спільнот учителів природничої освітньої галузі (шкільних спільнот, спільнот на рівні територіальних громад тощо) рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів, які здобувають освіту відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти 2020 року (наказ Міністерства освіти і науки України від 01.04.2022 № 289) [4], з метою:

- ознайомлення з досвідом роботи вчителів інтегрованих курсів природничої освітньої галузі, які навчали учнів у 5 та 6 класах;
- структурування вимог, щодо проведення обов'язкових видів оцінювання (формульованого, поточного, підсумкового);
- розробки щоденника/журналу спостереження, як засобу фіксації проміжних результатів під час формульованого оцінювання;
- розгляду варіантів та доцільності розробки альтернативної (власної) шкали оцінювання та обговорення правил її переведення до системи, визначеної законодавством;
- напрацювання спільних підходів до розробки критеріїв оцінювання, що відповідають: орієнтирам для оцінювання, зазначеним у Державному стандарті (додаток 10 до Державного стандарту); визначають рівень сформованості наскрізних умінь та ключових компетентностей (додаток 9 до Державного стандарту).

10. Розглянути можливості використання онлайн-інструментів для формульованого оцінювання учнів з метою організації та проведення самооцінювання та взаємооцінювання: Kahoot (<https://kahoot.com/>), Mentimeter (<http://surl.li/ejrbt>), LearningApps (<https://learningapps.org/>), Socrative (<https://www.socrative.com/>), Google-форми тощо.

11. Переглянути виступи «Формувальне оцінювання як засіб реалізації інтегрованого підходу» та «Використання ІКТ-технологій для формульованого

оцінювання учнів», що розкривали питання організації формувального оцінювання під час обласного науково-методичного семінару «Актуальні питання щодо реалізації модельних навчальних програм природничої освітньої галузі у закладах загальної середньої освіти під час адаптаційного циклу навчання в «Новій українській школі» і розміщені на сайті Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (<http://surl.li/srnjc>).

12. Опрацювати зміст збірника методичних рекомендацій «Використання цифрових освітніх ресурсів у процесі навчання учнів закладів загальної середньої освіти» з метою визначення можливостей використання запропонованих цифрових ресурсів під час розробки завдань та відеоконтенту з навчальних предметів «Хімія» та «Біологія» [1].

Список використаних джерел

1. Використання цифрових освітніх ресурсів у процесі навчання учнів закладів загальної середньої освіти : методичні рекомендації / за заг.ред. І. В. Удовиченко. Суми : ФОП Цьома С. П., 2023. 132 с. URL : <http://ir.soippo.edu.ua/handle/123456789/450>

2. Електронні версії підручників: біологія 7 клас, хімія 7 клас. URL : <http://surl.li/bsifs>

3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0235729-21#Text>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти». URL : <https://cutt.ly/WHyJPDi>

5. Природнича освітня галузь: модельні навчальні програми. URL : <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>

Методист природничої освітньої галузі,
хімії навчально-методичного відділу
координації освітньої діяльності
та професійного розвитку КЗ СОІППО

А.В. Метейко

Підпис наявний в оригіналі

Методист соціальної і здоров'язбережувальної
освітньої галузі, біології навчально-
методичного відділу координації
освітньої діяльності та професійного
розвитку КЗ СОІППО

О.В. Верба

Підпис наявний в оригіналі